

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตำนานการสร้างโลกเป็นสื่อเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ชนชาติไท ตลอดจนเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงแนวความคิด ความเชื่อ และการคงอยู่ในบริบททางสังคมของชาวไทลื้อสิบสองปันนา ซึ่งยังคงความศักดิ์สิทธิ์ และฝังลึกในจิตวิญญาณ จนปรากฏเป็นวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมของกลุ่มชน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยตำนานการสร้างโลกจากคัมภีร์โบราณของชาวไทลื้อสิบสองปันนาได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงภูมิหลังเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล ลักษณะต้นฉบับ การปริวรรต และวิเคราะห์เนื้อเรื่องตลอดจนรูปแบบการประพันธ์ พร้อมทั้งวิเคราะห์และสังเคราะห์ตำนานในเชิงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม รวมทั้งการพรรณนาวิเคราะห์

การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตำนานการสร้างโลกในวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทจีน ไทขวน ไทใหญ่ และลาว เพื่อศึกษาถึงลักษณะร่วมทางโครงสร้างของตำนานการสร้างโลกในกลุ่มชาติพันธุ์ไท พบว่าตำนานในแต่ละสำนวนมีเนื้อหาที่ปรากฏในส่วนของโครงเรื่องของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันบางประการ โดยสะท้อนให้เห็นถึงเนื้อหาที่ปรากฏซ้ำในตำนานการสร้างโลกใน 5 ประเด็น คือ ผู้สร้างโลก ก่อนกำเนิดโลก สิ่งที่สร้างบนโลกและวิธีการสร้าง การพิनाสแห่งโลก และการเกิดโลกใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับรู้และการแพร่หลายของตำนานการสร้างโลกในกลุ่มชาติพันธุ์ไท อีกทั้งการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตซ้ำทางความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโลกอันเป็นความเชื่อร่วมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติไท ตลอดจนอิทธิพลทางวรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่เชื่อมโยงถ่ายทอดระหว่างกลุ่มชน รวมทั้งจากฐานแนวคิดร่วมกันในฐานะที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท และอาศัยอยู่ในสังคมพุทธ จึงทำให้เกิดลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

การวิเคราะห์ตัวบทของตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาจากคัมภีร์โบราณที่จารด้วยอักษรไทลื้อเก่า ฉบับ The Complete Chinese Pattra Buddhist Scripture เล่มที่ 10 ซึ่งรวบรวมและจัดพิมพ์โดยรัฐบาลจีนร่วมกับเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา จัดทำเมื่อปี ค.ศ. 2006 เรื่อง “ปถมกับพื้นโลก” หรือภาษาจีนเรียกว่า “创世史 Chuàng shì shǐ” ตัวบทของตำนานแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ภาคต้น เรื่อง “ปถมกับเมืองลื้อ” มีความยาว 3 ผูก 30 พับ และภาคปลาย เรื่อง “ปถมกับหัวช้าง” มีความยาว 3 ผูก 40 พับ ซึ่งผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมมีเป้าหมายถึงอานิสงส์แห่งกุศลผลบุญในการถวายเป็นธรรมทาน ดังนั้นในการจารคัดลอกตำนานจะไม่นิยมใส่ชื่อผู้จาร ตลอดจนปีที่คัดลอกและสถานที่จากข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงตำนานภาคต้นและภาคปลาย ซึ่งมีอนุภาคเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันและไม่ต่อเนื่องกัน แต่ต้นฉบับได้นำทั้งสองส่วนมารวมไว้ด้วยกัน เพราะผู้เรียบเรียงต้องการสืบทอดทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการกำเนิด วัฒนธรรม ความเก่าแก่ และความสำคัญที่ยาวนานของกลุ่มชน ไทลื้อ เช่น การสร้างโลกทางกายภาพ การสร้างโลกในเชิงสังคม การสร้างโลกในเชิงวัฒนธรรมของไทลื้อ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนไทลื้อและความสัมพันธ์กับชนชาติไท

ตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาเป็นตำนานที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ โดยมีลักษณะเป็นคำวาทะที่มีคำประพันธ์ส่วนใหญ่อันประกอบไปด้วยร้อยแก้วและมีสัมผัสคล้ายกับร้อย ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมตำนานการสร้างโลกไทลื้อมีการใช้ถ้อยคำภาษาที่งดงาม โดยการใช้คำที่มีลักษณะร่วมของชนชาติไท ซึ่งส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับภาษาพูดและภาษาเขียนที่ใช้ในกลุ่มไทจีนและไทยวน ตลอดจนมีการใช้คำสัมผัสคล้องจอง ทั้งสัมผัสในและสัมผัสนอกเพิ่มรสแห่งวรรณกรรม

ส่วนเนื้อหาของตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาวิเคราะห์ได้เป็น 2 ส่วน คือ แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง โดยแก่นเรื่องของตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนา คือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว และความเชื่อเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตลอดจนเชื่อมโยงถึงเรื่องของกฎไตรลักษณ์แห่งโลก อันประกอบด้วยอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา สำหรับโครงเรื่องของตำนานจะมีลักษณะเป็นโครงเรื่องเดี่ยวทั้งภาคต้นและภาคปลาย ซึ่งสามารถจำแนกโครงเรื่องออกเป็นตอนต้น ตอนกลาง และตอนส่งท้าย

ตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาจึงสามารถบ่งบอกต้นกำเนิดของกลุ่มชนไทลื้อ ตลอดจนได้บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานทางเชื้อชาติของกลุ่มชนชาติไท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทจีนและไทยวน ดังจะสังเกตได้จากชื่อของตำนานที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งยังกล่าวได้ว่าตำนานการสร้างโลกเป็นตำนานเก่าแก่ของไทลื้อที่มีลักษณะ

ร่วมกันกับกลุ่มชนชาติไทอื่น ๆ ซึ่งตำนานเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงกลุ่มชน สังคม และวัฒนธรรมของไทลื้อ และชนชาติไทโดยรวมอีกด้วย

ส่วนการปริวรรตเนื้อหาของตำนานที่ปรากฏในต้นฉบับตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาเป็นลายมือเขียนด้วยอักษรวิธไทลื้อเก่า หรือเรียกว่า “โต่เก่า” และได้มีการสรุปเป็นตัวอักษรไทลื้อแบบใหม่ หรือเรียกว่า “โต่ใหม่” โดยที่มาของอักษรไทลื้อเก่ามีลักษณะคล้ายกับอักษรไทจีน ไทวน และธรรมลาว เพราะอักษรเหล่านี้พัฒนามาจากอักษรมอญโบราณ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าอักษรวิธของภาษาไทลื้อแบบเก่ากับภาษาไทลื้อแบบใหม่มีข้อแตกต่างกันและเหมือนกันบางประการ เช่น การออกเสียงพยัญชนะเหมือนกัน ส่วนอักษรวิธในการเขียนรูปพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ตัวอักษรไทลื้อแบบใหม่ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปร่างลักษณะตลอดจนไม่ปรากฏการใช้อักษรไทลื้อแบบเก่าบางตัว และรูปสระเสียงสระประสม จึงทำให้รูปสระของอักษรไทลื้อแบบใหม่ลดลง รวมทั้งตำแหน่งของอักขระที่ภาษาไทลื้อแบบเก่าจะวางพยัญชนะสะกด สระ และวรรณยุกต์ มักจะวางไว้ด้านบนหรือด้านล่างพยัญชนะต้น ส่วนภาษาไทลื้อแบบใหม่จะเขียนเรียงไว้ในบรรทัดเดียวกัน โดยอาจจะได้รับอิทธิพลจากระบบการเขียนอักขระภาษาจีนกลางปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการแปลภาษาไทลื้อเป็นภาษาจีนกำกับไว้ด้วย โดยพบว่าเนื้อความที่เป็นภาษาบาลีจะใช้วิธีการทับศัพท์ตามเสียงของคำ และเนื้อความที่เป็นภาษาไทลื้อจะแปลเป็นภาษาจีน โดยมีลักษณะการแปลคำต่อคำ และแปลรวมคำเอาความ

การศึกษาวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ในตัวของตำนานการสร้างโลกไทลื้อพบว่ามีการนำเสนอให้เห็นในเชิงความหมายผ่านอนุภาคตัวละคร สรรพสิ่ง เหตุการณ์ และสถานที่ ซึ่งความหมายเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวจะฉายภาพให้เห็นถึงระบบคิดทางวัฒนธรรมของชาวไทลื้อสิบสองปันนา โดยได้สะท้อนออกมาในหลายแง่มุมที่แตกต่างกันไป ความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านตัวละคร โดยสะท้อนผ่านจากตัวละครเอกฝ่ายชาย ตัวละครคู่ปรับ และตัวละครผู้ช่วยเหลือ สำหรับความหมายเชิงสรรพสิ่งระบุสะท้อนผ่านสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญตามเนื้อเรื่อง ส่วนความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านเหตุการณ์ในการสร้างโลกที่สะท้อนในมุมมองของความสัมพันธ์และการสรรค์สร้างตามเหตุการณ์สำคัญในเนื้อเรื่อง รวมถึงประเด็นสุดท้ายคือ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านสถานที่

นอกจากนี้การวิเคราะห์บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาพบว่าสามารถวิเคราะห์ได้ 5 ประเด็น กล่าวคือ การพัฒนาการทางการเมืองการปกครอง ความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนา ค่านิยมทางความเชื่อและประเพณี ความสัมพันธ์ทางเพศวิถี และพลวัตและกลไกการดำรงอยู่ในสังคม โดยในแต่ละประเด็นได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทตำนานที่ปรากฏในอดีตและปัจจุบัน กล่าวคือ การพัฒนาการทางการเมืองและการปกครองสะท้อนถึงอาณาจักรเจ้าฟ้ากับวิถีการเมืองการปกครอง ระบบครอบครัว และระบบสังคมของสิบสองปันนา

สำหรับความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นถึงการน้อมรับพุทธศาสนา เถรวาทเข้ามาแทนที่หรือผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทลื้อสิบสองปันนา โดยการ สืบทอดความเชื่อดั้งเดิมด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็นการสักการบูชาแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือ ตัวแทนแห่งพระพุทธเจ้า เช่น แก้ว 3 ประการ อันได้แก่ พระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับพุทธศาสนาสามารถแบ่งออกเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง พุทธกับผี และความสัมพันธ์ระหว่างตำนานกับประเพณีพิธีกรรม

ดังนั้นจึงทำให้ค่านิยมทางความเชื่อและประเพณีของสิบสองปันนาที่สะท้อนปรากฏ ในตำนานการสร้างโลกมีทัศนคติทางความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อดั้งเดิมและ พุทธศาสนา โดยสะท้อนออกมาในรูปแบบของประเพณีและพิธีกรรมอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวเนื่อง กับระบบโครงสร้างทางสังคม และวิถีชีวิตโดยรวมของกลุ่มชนไทลื้อสิบสองปันนาที่ยังคงยึดถือ ปฏิบัติในปัจจุบัน

ส่วนความสัมพันธ์ทางเพศวิถีสะท้อนให้เห็นถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามเพศวิถี ระหว่างหญิงและชายที่แสดงออกมาในรูปของจารีตปฏิบัติในวัฒนธรรมไทลื้อ และคุณค่าของ ผู้หญิงภายใต้การต่อรองและการสร้างความหมายใหม่ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของผู้หญิงที่มีได้มี เพียงวาทกรรมว่าด้วยความสวยความงาม ความดึงดูดทางโลกิยะ ความอ่อนแอ หรือบทบาทของ ความเป็นแม่หรือภรรยาเท่านั้น แต่ว่ายังมีความหมายซับซ้อนทางเพศวิถีในการต่อรองและสร้าง ความหมายใหม่ของสตรีเพศในสังคมไทลื้อที่แฝงไว้ในตำนานและบริบทสังคมในภาพแห่งอำนาจ ความศักดิ์สิทธิ์ การปกป้องรักษาปกป้องคุ้มภัย ผู้ควบคุม และความกล้าแกร่งห้าวหาญ เป็นต้น ซึ่งมิ ความขัดแย้งหรือเหนือกว่าบทบาทของบุรุษเพศ

สำหรับพลวัตและกลไกการคงอยู่ในสังคมภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมจีน ตำนานจึงกลายเป็นสื่อทางสังคมภายใต้บทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือเป็นสื่อสืบสาน พระพุทธศาสนา สื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมทางด้านการฟ้อนรำและการขับลื้อ อีกทั้งสื่อปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมของชาว ลื้อสร้างจิตสำนึกร่วมของกลุ่มชน สื่อสัญลักษณ์ของสิบสองปันนา สื่อแสดงมรดกทางวัฒนธรรม สื่อสินค้าทางวัฒนธรรม และสื่อด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ปรากฏในยุคก่อนและหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน โดยกลไกทางสังคมที่ทำให้เกิดพลวัตของ ตำนาน อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและเป็นกลไกทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายแห่งรัฐ พระสงฆ์ผู้นำด้านจิตวิญญาณ และผู้นำกลุ่มชนชาติไทลื้อสิบสองปันนา

ผลการวิจัยที่พบแสดงให้เห็นถึงความรู้ที่เป็นองค์รวมเกี่ยวกับมนุษย์ สังคม และ วัฒนธรรมของกลุ่มชนไทลื้อสิบสองปันนาที่สะท้อนจากตำนานการสร้างโลก ซึ่งภายในประกอบ ไปด้วยตำนานพื้นบ้านที่รวมเข้ากับตำนานพระพุทธศาสนา เพื่อที่จะตอบคำถามของกลุ่มชนไทลื้อ

เกี่ยวกับต้นกำเนิดของมนุษย์ การก่อตั้งบ้านเมือง และระบบโครงสร้างจารีตของสังคม อีกทั้งการแฝงไว้ด้วยกลยุทธ์ในการบำรุงรักษาพระพุทธศาสนา โดยการผนวกพุทธศาสนาเข้ากับความเชื่อท้องถิ่น ดังนั้นตำนานการสร้างโลกของไทยลือสิบสองปันนาจึงเป็นสิ่งที่สามารถใช้ยืนยันในความสำคัญของท่านและการคงอยู่ของพิธีกรรมดั้งเดิมของกลุ่มชน

อภิปรายผล

ตำนานการสร้างโลกถือได้ว่าเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนไทยลือสิบสองปันนาและความสัมพันธ์กับชนชาติไทได้ประการหนึ่ง ดังที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าอัตลักษณ์ (Identity) หมายถึงเรื่องของภาพลักษณ์ของตัวตนที่มนุษย์เราได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม อันเป็นความเข้าใจทั้งในระดับที่เรามีต่อตัวเราเอง และในลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม (จุฑาพรรษ์ จามจุรี ผดุงชีวิต, 2550 : 7) นอกจากนี้ในทางสังคมวิทยามักจะหมายถึงการศึกษาความสำนึกในตัวตน (Sense of Self) หรือความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับตนเอง (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา และคณะ, 2550 : 169) ส่วนคำว่า “ชาติพันธุ์” (Ethnos) หมายถึงกลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 359) ดังนั้นคำว่า “อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์” (Ethnic Identity) จึงหมายถึง ภาพลักษณ์ของตัวตนในกลุ่มชนที่มีความผูกพันกันทางเชื้อชาติและสัญชาติ โดยอาจมีลักษณะที่เป็นความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ตลอดจนเรื่องเล่าที่บ่งบอกถึงที่มา การอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ใหม่ ความทรงจำ รวมถึงประวัติศาสตร์การถูกกดขี่จากชาติพันธุ์อื่น เพลง ตำนาน การแสดงละครต่าง ๆ เป็นต้น (Charles F. Keyes, 1997: 153)

การวิจัยในครั้งนี้นอกจากจะใช้แนวคิดทฤษฎีวิเคราะห์ทางวรรณกรรมในด้านของรูปแบบและเนื้อหาแล้ว ยังใช้แนวคิดทางคติชนวิทยาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ด้วยบทของตำนานอีกด้วย รวมทั้งใช้แนวคิดทางมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เป็นเครื่องมือประกอบในการวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ ตลอดจนคุณค่าและการดำรงอยู่ของตำนานการสร้างโลกไทยลือสิบสองปันนา อันเปรียบเป็นกุญแจไขไปสู่การเข้าใจถึงกุศโลบายในการธำรงไว้ซึ่งเผ่าพันธุ์และอัตลักษณ์ของกลุ่มชนด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยแฝงความเชื่อเหล่านั้นไว้ในวรรณกรรมหรือตำนาน และฝังรากลึกอยู่ในสังคมในฐานะสิ่งกระตุ้นเตือนจิตสำนึกด้านวัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ถึงแม้จะเกิดพลวัตทางสังคมที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็ตาม

ดังนั้นตำนานหรือวรรณกรรมจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชนชาติไท โดยใช้เป็นสื่อสะท้อนคุณค่าและกระตุ้นเตือนให้เกิดความตระหนักในความเป็นเผ่าพันธุ์ไท เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในบริบททางสังคมที่แปรเปลี่ยนในรูปแบบที่หลากหลาย งานวิจัยเรื่องนี้

ถือว่าเป็นกรณีศึกษาด้านานหรือวรรณกรรมของชาวไทลื้อและกลุ่มชาติพันธุ์ไทในแง่มุมและมิติต่าง ๆ อย่างลุ่มลึก เพื่อให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อกลุ่มชน การวิจัยศึกษาวรรณกรรมหรือตำนานอย่างรอบด้านและเป็นองค์รวมได้สอดคล้องกับแนวคิดของมาลินอฟสกี (Bromislaw Malinowski, 1954: 104) ที่กล่าวว่าตัวบทของวรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ทว่าหากปราศจากบริบท ตัวบทนั้นก็เปรียบเสมือนสิ่งที่ไม่มีชีวิต ตลอดจนวรรณกรรมมีชีวิตอยู่ในสังคมของชาวบ้าน ไม่ได้มีชีวิตอยู่ในกระดาษเท่านั้น ดังนั้นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมในบริบททางสังคมจึงสามารถทำให้เข้าถึงวรรณกรรมเด่นของกลุ่มชน ทั้งในมิติของการสร้างสรรค์ พลวัตสัมพันธภาพระหว่างวรรณกรรมกับกลุ่มชน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจากฐานแนวคิดร่วมกันในฐานะที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไท และอาศัยอยู่ในสังคมพุทธ จึงทำให้เกิดลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ดังที่สอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการทางทฤษฎีการแพร่กระจายของนิทาน (Theory of Tale Transmission) ได้พยายามตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อนิทานแพร่กระจายจากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง หรือจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดการเพิ่มเติมเสริมแต่ง การเปลี่ยนรายละเอียด การลดเหตุการณ์ลง รวมไปถึงความสับสนของผู้เล่าหรือความงงใจของผู้เล่าที่จะพวนนิทาน 2 เรื่องหรือหลายเรื่องเข้าด้วยกัน ตลอดจนตามความเป็นจริงทางวัฒนธรรมที่ว่า กลุ่มชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้กันย่อมมีการแลกเปลี่ยนหรือหยิบยืมทางวัฒนธรรม ทำให้นิทานเรื่องเดียวกันปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ และในประเทศต่าง ๆ ที่มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกัน (ศิริพร ณ ถลาง, 2548 : 5 - 6) โดยลักษณะดังกล่าวอธิบายได้ว่าตำนานเปรียบเทียบ “การเดินทาง” ที่ยาวนานจากท้องถิ่นหนึ่งไปยังอีกท้องถิ่นหนึ่ง และยังมีลักษณะที่ “เดินทางไป-กลับ” ระหว่างท้องถิ่นเดิมและท้องถิ่นใหม่

นอกจากนี้ตำนานการสร้างโลกไทลื้อยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดของชาวไทลื้อสิบสองปันนา อันเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายใต้วัฒนธรรมโบราณที่เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยการรับวัฒนธรรมใหม่และการละทิ้งวัฒนธรรมเดิม ตลอดจนการคงความเป็นเผ่าพันธุ์ไทลื้อไว้ในแนวคิดของชาติพันธุ์นิยม นอกจากนี้การสืบสานทางวัฒนธรรมเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญในการทำให้เกิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมและการกลืนกลายของวัฒนธรรมใหม่จนเปลี่ยนเป็นการประดิษฐ์คิดค้น (invention) หรือการสร้างใหม่ทางวัฒนธรรมจากตำนาน อาทิเช่น การตีพิมพ์หนังสือและแปลเป็นภาษาจีน หนังสือการ์ตูนหรือซีดี และคำขับ เป็นต้น ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคม (Social change) และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture change) ดังกล่าวสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาโนท์ กาญจนพันธ์ (2549) ที่ให้มุมมองกับความหมายของวัฒนธรรมไว้สองประการ คือ วัฒนธรรมเป็นการสร้างขึ้นมาใหม่ทางสังคมและ

ประวัติศาสตร์ (Culture as social construct)” และวัฒนธรรมเป็นเวทีหรือพื้นที่ของการช่วงชิงความหมาย (Culture as space of contesting meaning)” ซึ่งเป็นเรื่องของความสัมพัทธ์เชิงอำนาจ

จากข้างต้นยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของวรรณกรรมในบริบททางสังคมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากวรรณกรรมจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสมบัติร่วมกันของกลุ่มชนแล้วยังทำให้มองเห็นคุณค่าของวรรณกรรมอีกด้วย ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2552 : 383) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมว่า ไม่ว่าจะเป็นระบบความเชื่อและศาสนา ระบบครอบครัว ระบบการปกครอง ระบบการศึกษา ระบบนันทนาการ ล้วนทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางสังคม คือให้ความมั่นคงทางใจแก่มนุษย์ และความมั่นคงทางสังคมให้กับกลุ่มชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประเพณีนั้น วรรณกรรมที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของคติชน มีหน้าที่สำคัญในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชน รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ให้การศึกษอบรมระเบียบสังคม รักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม และเป็นทางออกให้กับความคับข้องของบุคคลอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม

ตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับสืบทอดอัตลักษณ์ทางค่านิยมความเชื่อและจารีตประเพณีทางสังคมของกลุ่มชนไทลื้อ อาทิเช่น วัฒนธรรมข้าว ภาษาโบราณ และพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ เอ็ดมันด์ อาร์ ลีช (Edmund R. Leach, 1964 อ้างถึงใน ยศ สันตสมบัติ, 2542 : 234) ได้กล่าวถึงลักษณะที่บ่งบอกให้เห็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนชาติไทไว้อย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ชุมชนไทเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตการผลิตแบบนาคำ นิยมตั้งรกรากในบริเวณที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขา ริมฝั่งน้ำ หรือที่ราบลุ่มอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับการทำนาคำและการปลูกข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไท 2) คนไทเป็นชาวพุทธที่นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท คนไทมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด และ 3) ชุมชนไทเป็นส่วนหนึ่งของรัฐแบบไทหรือระบบการปกครองที่มีเจ้าฟ้าเป็นประมุข

สำหรับการวิจัยศึกษางานปริวรรตเกี่ยวกับตำนานการสร้างโลกไทลื้อสิบสองปันนาถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาคุณค่าของวรรณกรรมโดยการปริวรรต เพื่อที่จะทำให้การศึกษาวรรณกรรมและตำนานสามารถศึกษาเปรียบเทียบทั้งในเชิงวรรณกรรมและวัฒนธรรมในแง่มุมต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาวิจัยคติชนและวรรณกรรมชนชาติไทของ ศิราพร ณ ถลาง (2545 : 266) ที่ได้กล่าวถึงงานปริวรรตวรรณกรรมไทไว้ว่า วรรณกรรมไทมีคุณค่าควรแก่การปริวรรตออกมา เพื่อที่จะทำให้การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมชนชาติไทเป็นไปได้ ดังนั้นขั้นตอนของการปริวรรตวรรณกรรมไทนอกประเทศจึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็น

การศึกษาด้านการสร้างโลกของชาวไทลื้อจากคัมภีร์โบราณของสิบสองปันนานี้ถือเป็น “องค์ความรู้” อีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงสติปัญญาและความรู้ของบรรพชนที่

เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ตลอดจนได้ถ่ายทอด สืบสาน และอนุรักษ์สืบต่อมา ด้วยการใช้ภูมิปัญญา อันชาญฉลาดจากอดีตเกี่ยวกับตำนานมาปรับใช้กับปัจจุบัน นอกจากนี้ตำนานการสร้างโลกไทลื้อ ยังสะท้อนถึงวัฒนธรรม สังคม ประเพณี และความเชื่อ ของกลุ่มชนที่รวมไว้ในตำนาน กล่าวคือ ตำนานการสร้างโลกได้รวบรวมตำนานย่อย ๆ และการรวมตำนานพื้นบ้านเข้าไว้กับตำนาน พระพุทธศาสนา เช่น ตำนานพรหมชาติที่กล่าวถึงโหราศาสตร์ ตำนานพระอินทร์ ตำนานสังขาร ปีใหม่ เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนความสำคัญในการสร้างโลก สร้างคนและสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย การสร้างสังคมและวัฒนธรรม ยังรวมถึงการก่อตั้งพุทธศาสนาและต้องการให้พุทธศาสนานั้นอยู่ เป็นโครงสร้างหลักของสังคม ดังนั้นจึงได้บอกเตือนและปลูกฝังคำสอนทางพระพุทธศาสนาใน เรื่องของบาปบุญคุณโทษผ่านตำนานมาโดยตลอด ดังที่สะท้อนปรากฏในรูปแบบของพิธีกรรมและ ประเพณีเทศกาลจนถึงปัจจุบันที่กลุ่มชนยังให้ความสำคัญอยู่ ซึ่งพิธีกรรมนั้นเป็นเสมือนสิ่งควบคุม วิธีชีวิตของคนในสังคม โดยมีตำนานและพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกลยุทธในการอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุขระหว่างกลุ่มชนต่อกลุ่มชนและรัฐต่อรัฐ อันเป็นผลมาจากการเกิดความเข้าใจอย่าง ลึกซึ้งในกลุ่มชนจากวรรณกรรม ทำให้มีการผลิตซ้ำและผลิตใหม่ เพื่อใช้แก้ปัญหาและปรับตัวให้ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมสังคมและหล่อหลอมให้ สังคมในท้องถิ่นดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขสืบเนื่องกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์และตีความตำนานการสร้างโลกของชาวไทลื้อจากคัมภีร์ ดัชนีฉบับของสิบสองปันนาเป็นหลัก ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาวิจัยตำนานการสร้างโลกของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทอื่น นอกเหนือจากนี้ยังมีตำนานเรื่องอื่นๆ ในวัฒนธรรมไทอีกจำนวนมากที่ยังมิได้มีการ ศึกษาค้นคว้าและตีความมากนัก ในลักษณะของการปริวรรต การศึกษาทางบริบททางสังคม ในเชิงของการเปรียบเทียบ และในเชิงวาทกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ของตำนานกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสังคมของ กลุ่มชนได้อีกด้วย รวมทั้งทำให้เห็นมิติความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีปรากฏอยู่ในบริบททางสังคม และชุมชนผ่านเรื่องเล่าของตำนาน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวิชาการ และเป็นแนวทาง ในการศึกษาวรรณกรรมประเภทต่างๆ ของกลุ่มชนอื่นๆ ในโอกาสต่อไป โดยประยุกต์ใช้ กรอบแนวคิดทฤษฎีทางคติชน มานุษยวิทยา และสังคมศาสตร์ ตลอดจนเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงลักษณะสังคมและวิถีชีวิตระหว่างชนชาติไทได้มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความ สงบสุขในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและสาละวิน ภายใต้อาณัติความเป็น “ชนชาติไท” ต่อไป